

فصلنامه رهیافت‌های نوین در مطالعات اسلامی

License Number: 85625

Article Cod: SH20RQ48911

ISSN-P: 2676-6442

طراحی الگوی مفهومی حقوق شهروندی: یک مطالعه سنتز پژوهی

(تاریخ ارسال مقاله ۱۴۰۳/۰۷/۲۵ تاریخ تصویب ۱۴۰۳/۰۹/۲۳)

عاطفه میرزائزاد فرد^۱

کارشناسی ارشد، مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات، دانشگاه آزاد، خرم‌آباد

محسن خیرالهی

کارشناسی، مهندسی تکنولوژی خودرو، گروه فنی مهندسی، دانشگاه علمی کاربردی، بروجرد

چکیده

هدف از انجام این تحقیق طراحی الگوی مفهومی حقوق شهروندی بود. روش تحقیق کیفی و از نوع پدیدارشناسی بود. جامعه و نمونه آماری شامل مقالاتی است که در سایت‌های علم نت، مگ ایران، نورمگز، سیویلیکا بر گرفته شد. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از کدگذاری و محوری صورت گرفته است و یافته‌ها شامل مولفه‌های حق حیات سلامت و کیفیت زندگی، حق دسترسی و مشارکت فرهنگی، حق کرامت و برابری انسانی و حق محیط زیست سالم و توسعه پایدار، حق برخورداری از دادخواهی عادلانه، حق آزادی اندیشه و بیان، حق شکل تجمع و راهپیمایی، حق مصون بودن از تبعیض در نظام‌ها، فرآیند و تصمیمات، حق دسترسی به اطلاعات و فضای مجازی، حتی صلح، امنیت و اقتدار ملی، حق رفاه و تامین اجتماعی، حق اداره شایسته و حسن تدبیر، حق مشارکت در تعیین سرنوشت، حق آموزش و پرورش و کدهای محوری نظارت بر مردم، تکامل اخلاقیات، قانونمندی، روابط انسانی، حقوق و وظایف شهروندی، آموزش و هنجار پذیری، اقتصاد

اجتماعی، توأم زندگی جمعی، رسانه‌های جمعی، حقوق بشر، مسئولیت‌ها، حقوق ملی، زیست جهان شمول، رعایت حقوق انسانی، قواعد کلی تبلور حقوق، مبانی اصلی حقوق شهروندی، برابر بودن انسان‌ها، همبسته بودن حق و تکلیف، نظام اجتماعی، الگوی اخلاقی، استاندارد رفتاری، ارزشهای درونی، ارتباط دوسویه مردم و دولت، رعایت حقوق فردی و اجتماعی، لزوم تضمین و رعایت حقوق شهروندی، آزادی بیان، آزادی مطبوعات، عدالت، حقوق بشر، حقوق شهروندی، مبانی دین، توانایی کشف و وضع قواعد، ارزش‌های مشترک بشری، کرامت اکتسابی، جامعه‌پذیری جنسیتی، مشارکت فعال زنان در جامعه و اجتماع، آسیب اجتماعی، شبکه‌های مفهومی تفاوت حق فرهنگی با فرهنگ حقوقی، میراث فرهنگی سعادت اجتماعی، جامعه صالح، قانونی، حق قانونی، ملت مترادف شهروند، عوامل اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، رسانه‌های جمعی، کرامت انسانی، آرمان‌خواهی، دموکراتیک بودن نظام دولت، حفظ حقوق شهروندی، حقوق فطری، حقوق مدنی، قانون اساسی، فقر و فقدان عدالت اجتماعی، افکارعمومی، سیاست‌گذاری، چالش عملکردی، ناتوانی در آموزش، کیفیت عملکرد، اشاعه دانش، ارزیابی، رشدشخصیت، حس مسئولیت اخلاقی و شهروندی، رسانه‌ها، آفت‌های اخلاقی، حریم خصوصی، آزادی بیان، چارچوب قانون، آزادی‌های فردی بود.

واژگان کلیدی: حق، شهروند، تکلیف، آزادی عدالت

مقدمه

حق: حق را به معنای ثبات، ضد باطل، موجود ثابت، مطابقت و موافقت و نیز قرار گرفتن چیزی در موضع خودش گفته‌اند.

شهروند: از نظر لغوی شهروند^۱ از شهر^۲ ریشه می‌گیرد و شهر تنها اجتماعی از ساکنین یک منطقه معین نیست، بلکه مفهوم واحد سیاسی مستقلی را در برمی‌گیرد. در فرهنگ فارسی امروز شهروند این گونه تعریف شده است: کسی که اهل شهر یا کشور باشد و از حقوق متعلق به آن برخوردار باشد. (غلام حسین صدری افشار_ ۱۳۶۹)

حقوق شهروندی مجموع مقررات حقوقی است که قانون اساسی و حقوق موضوع هر کشوری برای افرادی که تابعیت آن کشور را دارند وضع می‌کنند. از آنجایی که حقوق شهروندی توجه بسیاری از حقوقدانان و پژوهشگران جامعه را به خود اختصاص داده است همین امر موجب شده که ضرورت توجه به حقوق شهروندی چند برابر شود.

از ویژگی های حقوق شهروندی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

جهانی است، زیرا حق مسلم هر عضو خانواده بشری است و هر انسانی در هر کجا که باشد و از هر نژاد، زبان، جنس یا دین، متعلق آن است. غیر قابل انتقال است و از بشر قابل انفکاک نیست چرا که بدون آن نمی‌توان فرد را بشر نامید. عناصر آن لازم و ملزوم یکدیگرند و متمم و مکمل هم هستند.

^۱ citizen

^۲ city

هدیه ای الهی است و هیچ مقام بشری این حقوق را اعطا نمی کند. حقوق ذاتی و فطری انسان است و از آن به صفات شخصیتی بشر تعبیر نمی شود و به هیچ قراردادی وابسته نیست.

چهار حوزه اصلی شهروندی به طور مرسوم متمایز شده است:

۱- ابعاد مدنی، ۲- سیاسی، ۳- اقتصادی، ۴- اجتماعی _ فرهنگی.

سه حوزه اول توسط توماس مارشال بعد از جنگ جهانی دوم مشخص شده است و چهارم بعداً ظاهر شد. این چهار حوزه از شهروندی مدرن در یک تعامل پیچیده درون یک بعد جهانی، پویا و در هم تنیده و همبسته است. از نظر مارشال حقوق شهروندی موقعیتی است که به همه اعضای یک جامعه اعطا شده، آنها با یکدیگر برابرند. هیچ اصل جهان شمولی وجود ندارد که تعیین کند آن حقوق و وظایف چیست، اما جوامعی که در آنها شهروندی نهادی در حال رشد است تصویری از شهروند آرمانی خلق می کنند که دستیابی به آن قابل اندازه گیری است و می توان تمایلات افراد را به سوی آن سوق داد. در واقع بعد اجتماعی شهروندی شامل پذیرش این نکته است که دولت در برابر وظیفه شناسی و خدماتی که شهروندان مقروض است تا خدمات خاص را ارائه دهد.^۱

حقوق شهروندی در نظرات مارشال عبارتند از: حقوق مدنی (آزادی در انعقاد قرارداد و مالکیت اصول و نیز آزادی تجمع، بیان و اندیشه) حقوق سیاسی (حق مشارکت در روندهای سیاسی و رای دادن و نامزد شدن در انتخابات) حقوق اجتماعی (حق برخورداری از حداقل رفاه اقتصادی و اجتماعی، حق اشتغال، حق آموزش، حق برخورداری از امنیت، حق برخورداری از بیمه های بیمه های اجتماعی و ...) می باشد. مارشال معتقد است که حقوق مدنی، سیاسی و اجتماعی که عناصر جداگانه شهروندی را

^۱ heater, Oliver ۱۹۹۴

تشکیل می دهند، در ساختار فنودالی بر یک رشته یکپارچه و واحد کشیده شده بودند. هم آمیزی و اختلاط حقوق فنودالی، منعکس کننده هم زیستی کارکردهای مدنی و سیاسی در نهادهای فنودالی می باشد. در نظریه سیاسی و حقوقی، حقوق شهروندی به مجموعه ای از حقوق و وظایف اعضای یک دولت _ ملت یا شهر اطلاق می شود.^۱ از منظری دقیق تر حقوق شهروندی مجموعه امتیازات متعلق به افراد یک جامعه و مقرر در قواعد موضوع است که افراد به اعتبار انسان بودن در روابط خود با دیگر افراد جامعه و با قدرت حاکم، با تضمینات و حمایت های لازم برخوردار می باشند. (سید محمد هاشمی _ ۱۳۸۴).

بخش اول: کلیات

بند اول: بیان مسئله

حقوق شهروندی در چند دهه ی اخیر به یکی از پیچیده ترین مسائل سیاسی و اجتماعی تبدیل شده و توجه متفکران و سیاستمداران زیادی را به خود جلب کرده است. جایگاه حقوق برای حل موفقیت آمیز مسائل مهم حکومت داری یعنی نیاز به توزیع عادلانه منابع و حفظ نظم بسیار حیاتی بوده و نقش مهمی را در حل برخوردهای اجتماعی ایفا کرده است زیرا رعایت حقوق شهروندی منوط به شناسایی این حقوق در جامعه، چگونگی عمل به آنها و نحوه ضمانت اجرایی آنهاست که خود عامل مهمی در جهت رشد شخصیت فردی و اجتماعی به شمار می رود بر این اساس آگاهی از حقوق شهروندی به فرد اجازه دخالت آگاهانه در سرنوشت خود را می دهد و منجر به احقاق حقوق خود و زندگی بهتر برای خود و دیگر اعضای جامعه می شود بنابراین میزان آگاهی افراد از حقوق و تعهداتشان و شیوه

^۱ Marshal ۱۹۹۸

های فعال شدن آنها در جامعه میزان تحقق شهروندی و ارتقای مشارکت آنها نقش موثری دارد بدین معنا که افراد تا نسبت به حقوق شهروندی خود آگاهی نداشته باشند از وظایف خود آگاه نخواهند شد و به آن عمل نخواهند کرد پس برای اینکه حقوق شهروندی موثر باشد شهروندان باید حقوق خود را بشناسند تا در جهت تحقق نظم و امنیت اجتماعی جامعه به کار گیرند زیرا امنیت اجتماعی همان امنیت مشترک و در کنار هم زیستن است پس امنیت اجتماعی یا نظم عمومی شامل آسایش عمومی و امنیت عمومی و بهداشت می شود که آسیب به هر کدام باعث جریحه دار شدن وجدان اجتماعی می شود لذا آگاهی از حقوق شهروندی یکی از مهمترین و بهترین راهکارها و عناصر منطقی و کارکردی برای ارتقای امنیت اجتماعی می باشد از طرفی واژه شهروند در ادبیات ما واژه ای تازه و نو است بطوریکه حتی در فرهنگ‌های عمومی مثل فرهنگ معین و عمید مطرح نشده است جذابیت شهروندی صرفا به خاطر منافعی نیست که به فرد می‌رساند، شهروندی همواره یک ایده ی همه جانبه و بنابراین یک ایده ی اجتماعی است یک جامعه می تواند بدون بیان رسمی حقوق به درستی کار کند اما به سختی می-توان وجود یک جامعه انسانی باثبات را بدون وجود حس تعهد میان اعضایش تصور نمود بنابراین حقوق شهروندی مبنای عالی برای اداره ی امور انسان به شمار می رود و زندگی انسان ها که از پیش به وسیله ی نژاد، مذهب، طبقه، جنسیت یا صرفا یکی از هویتشان تعیین می شد به وسیله ی شهروندی تعیین می شود چرا که شهروندی بیش از هر هویت دیگری قادر است انگیزه ی سیاسی انسان ها را که هگل آن را نیاز به رسمیت شناخته شدن می نامد ارضا نماید^۱. اگر حقوق را در مجموع قواعد و

مقررات لازم الاجرائی بدانیم که بر روابط افراد یک جامعه حاکم است با ملاحظه نوع رابطه می توانیم دو گونه حقوق خصوصی و عمومی را از یکدیگر تفکیک کنیم . هنگامی که از روابط اجتماعی سخن به میان می آوریم و روابط افراد را با دولت و عناصر حکومت مورد توجه قرار می دهیم به بحث حقوق اساسی پرداخته ایم. منابع حقوق اساسی مشتمل است بر قانون اساسی ،قوانین عادی (عرف)، فرامین رهبران یا رهبر حکومت، رویه قضایی، نظام نامه های داخلی مجلس قانونگذاری ، نظریات علمای حقوق و مراجعه به آرای عمومی (همه پرسی رفراندوم) ولی هنگامی که از شهروند و حقوق او سخن به میان می آوریم مراد ما مجموعه ای از حقوق خصوصی و عمومی است که بر روابط اجتماعی حاکم است. این ایده نمی تواند صرفاً مجموعه ای حقوقی باشد که فرد را در تعهد به دیگران رها کند بلکه حقوق شهروندی همیشه به چارچوبی برای پذیرش و مکانیزم هایی برای تحققشان نیاز دارند . چنین چارچوبی که شامل دادگاه ها، مدارس، بیمارستان ها، پارلمان ها می شود که همه شهروندان وظیفه خود را در حفظ آن ایفا کنند از طرفی نیز در دیدگاه های جدید توسعه دستیابی به توسعه پایدار بدون مشارکت همه جانبه مردم در تمامی عرصه ها امکان پذیر نیست پس مشارکت کردن و احساس تعلق اجتماعی لازم و ملزوم یکدیگرند لذا برای رسیدن به این مهم آگاهی و آموزش در زمینه حقوق شهروندی ضرورت می یابد چرا که بدون عدم آموزش و آگاهی نمی توانند حق خود را مطالبه کنند چنانکه به عقیده هابرماس اگر شهروندان جهان بخواهند در کره ی زمین به سازماندهی خود بپردازند و شکلی از نمایندگی انتخابی دموکراتیک را بیافرینند برای همبستگی هنجارهای خود مبنایی جز آگاهی ندارند (انصاری ۳۸۴) . انسان در مقام موجودی اجتماعی از طریق فرایند اجتماعی شدن به یادگیری

مهارت‌های زندگی و نقش‌ها و رفتارهای مورد انتظار جامعه می‌پردازد. آموزش فرهنگ شهروندی به تکامل فردی و اجتماعی افراد و در نهایت تکامل و توسعه اجتماعی جامعه یاری می‌رساند و جامعه را نیز به سمت توسعه پیش می‌برد. برای تقویت روحیه شهروندی در ابتدا نیاز به فرهنگسازی درباره مبانی و الزامات زندگی شهروندی است

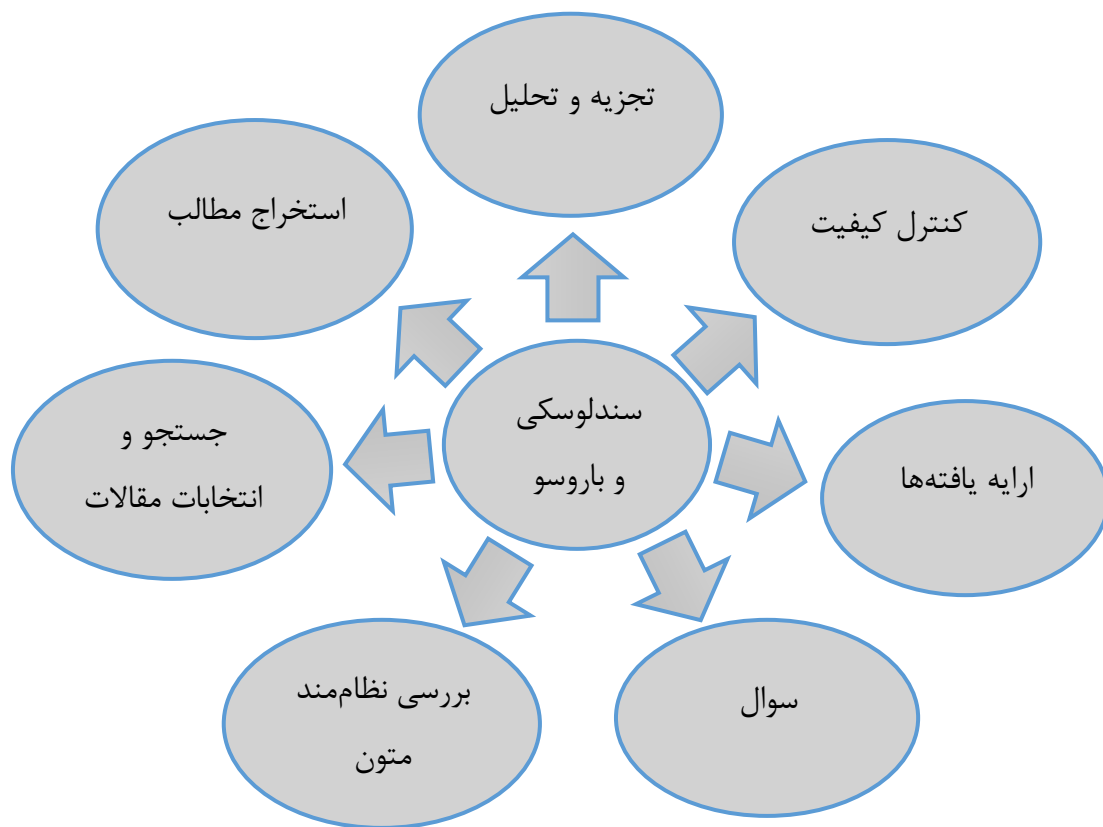
آموزش فرهنگ شهروندی افراد جامعه را از حقوق و مسئولیت‌های اجتماعی مدنی‌شان آگاه خواهد کرد و این فرایند هزینه‌های وارده بر جامعه را که ناشی از نا آگاهی نسبت به حقوق و مسئولیت‌های اجتماعی کاهش می‌دهد (میر فردی ۱۳۸۷). چرا که شهروند آگاه خود را بخشی از جامعه تلقی می‌کند و منافع خود را خارج از منافع جامعه نمی‌داند و سود و زیان آن را همچون سود و زیان خود تلقی می‌کند و در قبال آن احساس مسئولیت دارد بنابراین آگاهی از حقوق شهروندی زمینه‌ی مناسب را برای یک شهروند خوب بودن و برقراری نظم و امنیت در جامعه فراهم می‌سازد که در این راستا آموزش و شیوه‌های آگاهی‌امری مهم و نظریات ارائه شده برای تقویت و نهادینه کردن مهارت‌های شهروندی بخصوص در جامعه از اهمیت خاصی برخوردار است. از طرفی فضاها و شهری به عنوان بسترهای زندگی و فعالیت شهروندان باید بتوانند با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های میان افراد و گروه‌های سنی و اجتماعی و جنسی، محیطی امن و سالم، پایدار و جذاب را برای همه افراد فراهم سازند و نیازهای تمامی اقشار اجتماعی به شکلی مناسب و بهتر برطرف سازند و پاسخگویی حداقل نیازها باشند در نتیجه با توجه به موارد فوق هدف این مقاله و ارائه تعاریفی از حقوق شهروندی و امنیت

اجتماعی و عوامل تاثیر گذار بر آگاهی از حقوق شهروندی در جهت ارتقای امنیت اجتماعی در جامعه با توجه به نظریات موجود در این زمینه می باشد.

بند دوم: بررسی روش تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ نوع پژوهش کیفی است که در زمره تحقیقات سنتز پژوهی است که الگوی تحلیل محتوایی استقرایی را پیاده می کند. در شیوه فراترکیب کیفی مفاهیم و مضامین به صورت قیاسی در بافت پژوهشی توصیف می شود و با مفاهیم و مضامین شناسایی شده در مصاحبه ها به صورت استقرایی تلفیق و تفسیر انجام می شود. در پژوهش کیفی به روایی توجه بیشتری می شود تا مشخص شود که آیا دلایل ارائه شده توسط پژوهشگر و مشارکت کنندگان دقیق است، قابل اعتماد و معتبر است. پایایی دارای نقش فرعی در پژوهش کیفی است سنتز پژوهی کیفی تحلیل و تولید علمی کاوشگرانه ای است که در آن پژوهشگر می کوشد یافته های مطالعات کیفی دیگر را بررسی تحلیل و در نهایت ترکیب کند (بدخشان طرفی، ۱۴۰۱) یکی از انواع سنتز پژوهی کیفی، فرا ترکیب است فرا ترکیب کیفی، تلفیقی تفسیری از داده های موجود در نظر گرفته می شود که در آن پژوهشگر به توصیف یا تشریح پدیده ها وقایع و یا موارد می پردازد تلفیق تفسیری فراتر از کنار هم جمع کردن قسمت های مختلف است در روش سنتز پژوهی مطالعات گوناگون گردآوری و سپس باهم پیوند و کل مجموعه دانش حاصله در قالبی متناسب با نیازهای کنونی مورد ارزیابی سازماندهی مجدد و تفسیر قرار می گیرد از این رو در این روش صرف قرار دادن روش های قبلی مد نظر نیست بلکه ترکیب یافته های گوناگون در چارچوبی مشخص که روابطی جدید در پی دارد مورد تاکید است

(رستمی نژاد، ۱۴۰۱) سنتز پژوهی با تحلیل پژوهش‌های انجام شده تعارضات موجود در ادبیات تحقیق را حل میکند و موضوعات اصلی را برای تحقیقات آینده مشخص می‌کند در این پژوهش به منظور بررسی و دستیابی به پاسخ سوالات از روش سندلوسکی و باروسو^۱ استفاده شده است که دارای هفت مرحله است: ۱- تنظیم سوال پژوهش ۲- بررسی نظام مند متون ۳- جستجو و انتخابات مقالات ۴- استخراج مطالب ۵- تجزیه و تحلیل ۶- ترکیب یافته‌های کیفی ۷- ارایه یافته‌ها

شکل شماره ۲ - سنتز پژوهش بر اساس سندلوسکی و باروسو

^۱ Sandelowski & Barroso

بند سوم: مراحل انجام پژوهش

گام اول: تنظیم سؤال

سؤال این پژوهش در دو بخش (چه چیزی و چه زمانی) طراحی شده که در آن در پی یافتن پاسخ برای این پرسش‌هایم که عوامل کیفیت بخشی آموزش در کلاس‌های چند پایه دوره ابتدایی چیست؟ از منظر زمانی نیز سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۳ هدف این پژوهش بوده است.

گام دوم: بررسی نظام‌مند متون

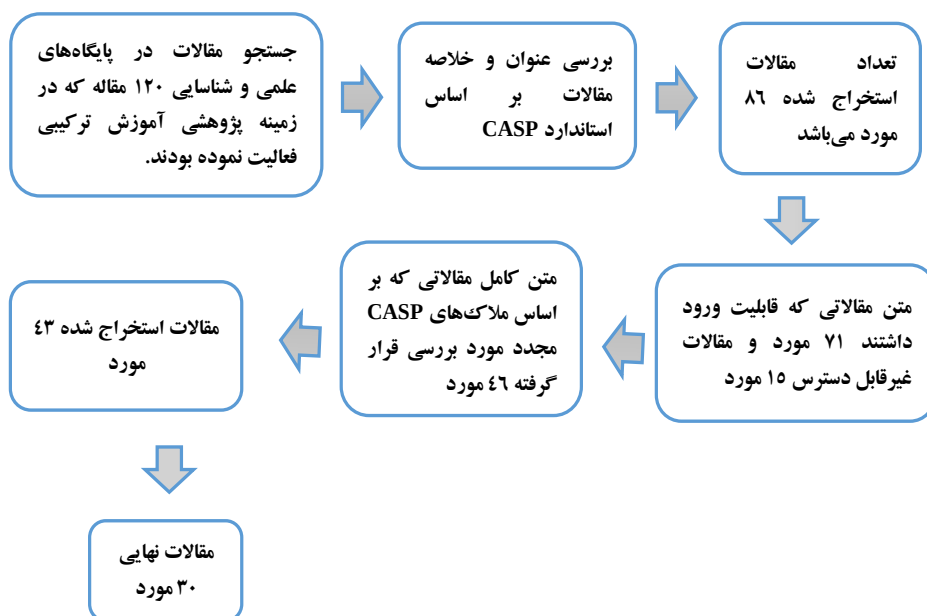
SID در بررسی اسناد از روش فراترکیبی استفاده شده و در این مطالعه پس از جستجو در بانک‌های داده علمی نورمگز و بر اساس کلمات کلیدی و پس از حذف مقالات مشابه، ۱۲۰ مقاله به دست آمده است. پس از [scholargoogle](#) خواندن خلاصه مقالات، بررسی مقدماتی و حذف مقالات غیر مرتبط، ۴۶ مقاله مرتبط انتخاب و از دو بعد اصول علمی و صحت روش بررسی شده و مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند در این مرحله ۲۵ مقاله حذف و ۲۱ مقاله برای مطالعه تفصیلی انتخاب شده است.

گام سوم: جستجو و انتخاب مقالات

کلمات جستجو این پژوهش شامل آموزش ترکیبی، مدیریت کلاس‌های ترکیبی، زمانبندی، چند پایه و چالش‌های کلاس‌های ترکیبی بوده است.

گام چهارم: استخراج اطلاعات مقاله

مقالات منتخب به سه دسته تقسیم شدند: ۱. مقالاتی که نتایج یافته های آنها مضامین و مبانی نظری مرتبط با این پژوهش ارائه داده اند. ۲. مدل های جدید را اعتباریابی کرده اند و مدل های نظری حاصل از یافته های خود را ارائه داده اند و ۳. از مدل ها بصورت کاربردی در اجرای طرح های پژوهشی استفاده کرده اند.

شکل شماره ۳: روش اجرای پژوهش

گام پنجم و ششم: تجزیه و تحلیل و تلفیق یافته‌های کیفی

گام هفتم: ارائه یافته‌ها

بخش سوم: جداول

جدول ۱- یافته‌های پژوهش

کد	سال	اثر	درجه علمی (نمایه)	عنوان مقاله
(۱)	۱۳۹۸	مقاله	مقاله پژوهشی	حقوق شهروندی از نگاه فقهی
(۲)	۱۳۹۴	مقاله	فصل نامه _ مطالعات حقوقی	آگاهی از حقوق شهروندی و امنیت اجتماعی در جامعه
(۳)	۱۳۹۰	مقاله	مطالعات و پژوهش‌های شهری و ...	آگاهی زنان از حقوق شهروندی و عوامل مؤثر بر آن
(۴)	۱۳۹۹	مقاله	مقاله پژوهش	نقش حکومت و مردم در تحقق و اجرای حقوق شهروندی
(۵)	۱۳۹۳	مقاله	فصل نامه تخصصی، علوم سیاسی	تحول مفهوم شهروندی در فرایند جهانی شدن
(۶)	۱۳۹۵	مقاله	فصل نامه اخلاقی و زیستی	تأملی بر جلوه‌های حقوق شهروندی در آموزه‌های قرآن

و نهج البلاغه				
درآمدی بر مبانی حقوق شهروندی در پرتو حقوق عمومی اسلام	مجله فقه و تاریخ تمدن	مقاله	۱۳۹۹	(۷)
فقه و حقوق شهروندی	سیاست متعالیه	مقاله	۱۳۹۳	(۸)
تبیین جایگاه حق اخلاقی در تحقق حقوق قانونی شهروندان	مطالعات حقوقی	مقاله	۱۴۰۲	(۹)
تبلور حقوق شهروندی در فرآیند دادرسی کیفری	فصل نامه قضاوت	مقاله	۱۳۹۳	(۱۰)
مبانی دینی حقوق شهروندی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۹	(۱۱)
چیستی و چرایی حقوق شهروندی؛ از نظریه تا قانون	(ترجمه) مجله حقوقی	مقاله	۱۳۸۶	(۱۲)
درآمدی بر مبانی حقوق شهروندی در اسلام	مجله پژوهش های اسلامی	مقاله	۱۳۸۷	(۱۳)
کرامت انسانی و استنادی حقوق بشری و شهروندی مندرج در و قانون اساسی جمهوری اسلامی	فصل نامه مطالعات حقوقی عمومی	مقاله	۱۳۹۵	(۱۴)

ایران بر آن				
بررسی می‌توان احساس برخورداری زنان از حقوق شهروندی و عوامل موثر بر آن	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۰	(۱۵)
حقوق شهروندی و وظیفه گرایی اخلاقی تعاملی قانونی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۴۰۰	(۱۶)
درآمدی بر حقوق فرهنگی به عنوان یکی از مصادیق حقوق شهروندی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۴	(۱۷)
نقش حقوق شهروندی در دستیابی به زندگی سعادتمندانه	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۴۰۰	(۱۸)
توصیف و تعاریف حقوق شهروندی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۴۰۰	(۱۹)
آشنایی با حقوق شهروندی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۸۶	(۲۰)
حقوق شهروندی، مؤلفه‌ها و مبانی آن و وظایف دولت در برابر آن	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۶	(۲۱)

آزادی و شهروندی، حقوق شهروندی در نظام حقوق بین المللی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۹	(۲۲)
حقوق شهروندی در آئینه قوانین و مقررات حقوق خصوصی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۵	(۲۳)
ماهیت و مفهوم شناسی حقوق شهروندی در آموزه های دینی اسلام شناخت و تبیین	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۷	(۲۴)
حقوق شهروندی منع اشتغال کودک به کار سخت و زیان آور	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۷	(۲۵)
واگذاری انتقادی حقوق شهروندی در روزنامه های ایران	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۴۰۰	(۲۶)
آموزش حقوق شهروندی از نظر علوم اجتماعی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۵	(۲۷)
جایگاه و نقش آموزش حقوق	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۸	(۲۸)

شهروندی در مدارس				
دخالت دولت در حریم خصوصی افراد در حقوق شهروندی	مقاله پژوهشی	مقاله	۱۳۹۹	(۲۹)

جدول ۲- یافته‌ها و کد باز

کد باز	یافته‌های مقاله	کد مقاله
حق فرهنگی _ حقوق توانمند _ قابلیت نظارت بر مسیر زندگی _ نظارت بر مردم _ درک درست اصول اخلاقی و فرهنگی _ ارتقای سطح آگاهی _ آمیختن حقوق شهروندی با اخلاق و تقوا _ روابط ارزیابی و فرهنگی _ تداوم زندگی جمعی _ شناختن اعمال _ حق اجراء _ الگوی مناسب _ تکامل اخلاقیات _ اصل اعتدال _ قانونمدی _ قانون مداری _ عدالت ورزی _ بلوغ فرهنگی (۱)	حق فرهنگی به دلیل آنکه به عنوان حقوق توانمند ساز مطرح شده است می تواند برای افراد قابلیت نظارت بر مسیر زندگی خود نظارت بر دولت را فراهم آورد و شاید مهمترین رکن حقوق شهروندی باشد. شهروند جامعه اسلامی درک درستی از اصول و اخلاق فرهنگی داشته و باعث ارتقای سطح آگاهی شهروندان موثر است و در آمیختن حقوق شهروندی با اخلاق و تقوا، عوامل مهم و روابط انسانی و فرهنگی برای تداوم زندگی جمعی در یک جامعه‌ی اسلامی است که معیار دقیقی جهت شناختن اعمال سره از ناسره است و چه بسا در این جامعه چه بسا حقوق یکا یک شهروندان به حق اجرا و حتی الگوی مناسبی برای سایر	(۱)

	کشورها باشد. باعث تکامل اخلاقیات گردیده و اگر اصول و قواعد اساسی که شامل اصل اعتدال، مدارا، قانونی و قانون مداری و عدالت ورزی است را میزان و عیار اعمال شهروندان جامعه اسلامی قرار دهیم می توان گفت بلوغ فرهنگی کامل کننده حقوق شهروندی اسلامی است.	
حقوق شهروندی _ امنیت اجتماعی _ آگاهی از حقوق شهروندی _ مسئولیت پذیری _ قانون مدار بودن _ هنجار پذیری آگاهی از وظایف شهروندی _ آموزش _ تحصیلات _ رسانه ها تقویت و ارتقای آسایش شهروندی (۲)	ارائه تعاریفی از حقوق شهروندی، شهروندی و امنیت اجتماعی و عوامل تاثیر گذار بر آگاهی از حقوق شهروندی در جهت ارتقای امنیت اجتماعی در جامعه با توجه به نظریات موجود شامل مسئولیت پذیری، قانون مدار بودن و هنجار پذیری می شود و اینکه افراد جامعه تا چه حد با حقوق و وظایف شهروندی آگاهند و عوامل و آموزش مانند تحصیلات و رسانه ها نیز در بالا بردن آگاهی شهروندان اهمیت دارند و می تواند در تقویت امنیت اجتماعی تأثیر گذار باشد.	(۲)
حضور در جامعه _ نگرش ها _ اقتصاد اجتماعی _ آگاهی از حق و حقوق زنان در جامعه شامل حق فرهنگی _ حق اجتماعی _ حق جنسیتی _ حق سیاسی _ حق مدنی (۳)	میزان حضور در عرصه عمومی، نگرش به حقوق شهروندی، پایگاه اقتصادی اجتماعی، میزان استفاده از رسانه های جمعی، میزان آگاهی از حقوق شهروندی زنان به تفکیک به	(۳)

	صورت آگاهی از حقوق مدنی، آگاهی از حقوق سیاسی، آگاهی از حقوق فرهنگی، آگاهی از حقوق اجتماعی، آگاهی از حقوق جنسیتی هدف این پژوهش بوده است.	
لحاظ کردن کرامت انسانی _ مفاهیم خاصی بشری _ حقوق بشر _ قوانین و مقررات _ امتیازات درون ایران (۴)	شهروند انسان دارای کرامت است بحث حقوق انسانی با لحاظ کردن کرامت انسانی و مفاهیم خاص بشری مانند حقوق بشر معنا پیدا می کنند . چیزی به نام حقوق شهروندی وجود ندارد و عبارت حقوق شهروندی در حقیقت مجموعه قوانین مقررات امتیازات و آنچه که به کرامت شهروندان درون ایران قرار می گیرد عنوان می شود.	(۴)
جهانی شدن _ زیست ملی _ زیست جهان شول _ تعهدات _ مسئولیت ها _ حقوق ملی _ ارزش ها _ ارتقاء آگاهی _ آموزه های انسانی _ فراملی شدن _ مسئولیت جهانی (۵)	با جهانی شدن در پرتو انقلاب اطلاعات، آگاهی و مسئولیت بشری از مرزهای ملی عبور کرده و با ارزش های مشترک جامعه جهانی پیوند می یابد . مفهوم شهروندی ملی قرن بیستی در آینده ثابت نمانده بلکه ساحت نوینی از شهروندی در قرن ۲۱ در حال ظهور است به نام شهروند فرا ملی یا جهانی	(۵)
رعایت حقوق انسانی _ بدون اعمال ممیزات مانند تیره، تبار، مذهب، قواعد کلی _ سازوکارها _ تبلور حقوق (۶)	در آیات قرآن و کلام معصومین ضمن تبیین قواعد کلی حقوق شهروندی ساز و کارهایی در پیاده سازی و تبلور این	(۶)

	حقوقی در اجتماع طراحی شده است.	
مبانی اصلی حقوق شهروندی _ قانون اساسی _ حقوق عمومی اسلام _ مراعات و تضمین حقوق شهروندی _ حق بشر _ نگاه کرامت گونه به انسان _ برابر بودن انسان ها _ همبسته بودن حق و تکلیف _ نظام حقوقی (۷)	با تبیین و تحلیل در پی بررسی مبانی اصلی حقوق شهروندی در نظام حقوق عمومی در اسلام و در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به عنوان نمونه اعلامی یک قانون اساسی مبتنی بر حقوق عمومی اسلام هستیم. حقوق شهروندی از مهمترین عناصر تکوین نظام حقوق عمومی در اسلام است که همواره مورد توجه در این نظام حقوق و سیاسی نیز بوده است. ویژگی اصلی سنجش حقوق شهروندی مراعات و تامین و تضمین و برخورداری از حقوق شهروندی در جامعه است. حقوق شهروندی و حق بشر در نظام حقوقی اسلام برخاسته از نوع نگاه این نظام حقوقی به انسان است. نگاه کرامت گونه به انسان و برابر بودن انسان ها از نظر حقوقی و همچنین همبسته بودن حق و تکلیف برای انسان ها به عنوان شهروندان یک جامعه ی اسلامی رکن مهمی است.	(۷)
نظام اجتماعی _ سیاسی _ فقه اسلامی _ احقاق حقوق شهروندان _ مکلف مسئول _ موظف _ ادای تکلیف (۸)	نظام اجتماعی سیاسی اگر بر اساس فقه اسلامی استقرار یابد در آن جامعه شاهد احقاق حقوق شهروندان خواهیم بود. فقه انسان را یک موجود مکلف	(۸)

	که مسئول و موظف است می‌داند و تکالیف را نیز راه استیفای حقوق برای شهروندان می‌داند و رسالت شهروندی را ادای تکلیف خلاصه می‌کند.	
حق اخلاقی _ همسو کردن رفتار با قاعده _ الگوی اخلاقی _ استاندارد رفتاری _ ارزش درونی _ مشروعیت هنجارهای قانونی _ اطاعت _ وفاداری به قانون _ عنصر تکلیف _ اجراهای خرد و کلان _ ارتباط دو سویه (دولت و شهروند) (۹)	قائل به وجود حق اخلاقی و این باور است که اشخاص زمانی رفتار خویش را با قاعده هم سو می‌کنند که الگوی اخلاقی را به مشابه یک استاندارد رفتاری ببینند پس با تلقی حقوق شهروندی به مشابه حقوق اخلاقی و با توجه به ارزش‌های درونی شکل گرفته و تأیید شده در قالب حقوق شهروندی می‌توان مشروعیت هنجارهای قانونی را به دلیل برخورداری از این خصیصه یعنی همسو بودن با اخلاق پذیرفت و در اطاعت وفاداری به قانون عنصر تکلیف را با اجبار و کار بست ضمانت اجراهای خرد و کلان جایگزین کرد که در عمل به ارتباطی دو سویه میان دولت و شهروند می‌انجامد.	(۹)
لزوم رعایت حقوق شهروندی _ دادرسی کیفری _ اصل و قاعده‌ی اجتناب ناپذیر _ دادرسی منصفانه و عادلانه _ حقوق مشابه و یکسان _ تضمین حقوق _ حریم خصوصی _	لزوم رعایت حقوق شهروندی در فرآیند دادرسی کیفری به عنوان یک اصل و قاعده‌ی بنیادین و اجتناب ناپذیر شناخته می‌شود به همین سبب تمامی افرادی که درگیر فرآیند	(۱۰)

آزاده های مشروع _ قانون اساسی _ قوانین عادی _ ضمانت اجرا _ نقش قوانین شکلی _ نمود و تجلی حقوق شهروندی _ رعایت حقوق اجتماعی و فردی اشخاص _ حفظ نظام اجتماعی متعارض و تقابل حقوق با همدیگر _ اسناد مرتبط _ مجامع بین المللی _ قوانین پیشرفته (۱۰)	دادرسی کیفری هستند انتظار دارند علاوه بر دادرسی منصفانه و عادلانه در مقایسه با سایر شهروندان از حقوق مشابه و یکسانی برخوردار و حقوق آنها به نحو شایسته تضمین شود و هر گونه اقدام ناقض حقوق شهروندی، حریم خصوصی و آزادی های مشروع، مجاز شمرده نشود. در این راستا قانون گذار علاوه بر قانون اساسی در قوانین عادی نیز بر لزوم رعایت حقوق شهروندی تأکید و برای نقض آن ضمانت اجرا معین نموده است. در این میان نقش قوانین شکلی در نمود و تجلی حقوق شهروندی و رعایت حقوق اجتماعی و فردی اشخاص حفظ نظم اجتماعی و همچنین تعارض و تقابل آن با حقوق مذکور از اهمیت بسیاری برخوردار است قانون آیین دادرسی کیفری ما هم با تأسی از آموزه های اسلام و با تأکید بر ماده واحدی قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی و نیز همسو با مجامع بین المللی و اسناد مرتبط با آنها وضع شده است. بنابراین این قانون از جنبه رعایت حقوق شهروندی در فرآیند دادرسی کیفری	
--	--	--

	در زمره ی قوانین پیشرفته است.	
آزادی بیان _ آزادی مطبوعات _ مشارکت در امور سرنوشت ساز _ توزیع عادلانه قدرت _ ثروت و اطلاعات _ رابطه افراد با حاکمیت دموکراتیک بودن نظام جمهوری اسلامی ایران _ مشروعیت حقوق شهروندی در اسلام _ امور امضایی _ اصل اباحه ممنوعیت هویج شرعی _ سد ذرایع _ عدالت _ عقلانیت (۱۱)	امروزه حقوقی نظیر آزادی بیان، آزادی مطبوعات، لزوم مشارکت در امور سرنوشت ساز، موارد دیگر حقوق شهروندی نامیده می شوند که رعایت آنها منجر به توزیع عادلانه قدرت، ثروت و حتی اطلاعات می شود. این حقوق رابطه افرادی را که در یک محدوده جغرافیایی زندگی می کنند با حاکمیت شخصی می کنند و از مشخصات بارز جوامع دموکراتیک محسوب می شود. با توجه به دموکراتیک بودن نظام جمهوری اسلامی ایران بررسی مشروعیت حقوق شهروندی در اسلام ضرورت پیدا می کند. به دلیل عقل در امور امضایی و اصل اباحه در اموری که ممنوعیت صریح شرعی ندارند و با توجه به ضرورت پرهیز از قاعده سد ذرایع مبانی مشروعیت حقوق شهروندی فراهم می شود.	(۱۱)
حقوق شهروندی _ حقوق بشر _ حقوق انسانی _ عضویت در یک واحد سیاسی _ دولت _ کشور _ سیاسی _ اجتماعی _ مدنی _ فرهنگی _ تابعیت _ انتخاب کردن _ انتخاب شدن _	دو مقوله حقوق شهروندی و حقوق بشر هر یک به دو حوزه متفاوت از حقوق انسانی اشاره دارند شهروند به دلیل عضویت در یک واحد سیاسی یعنی دولت - کشور دارای حقوق	(۱۲)

رأی دادن - حق مشارکت در سرنوشت ملت _ تکالیف در برابر حقوق _ وضعیت حقوقی _ رفتارهای اشخاص _ هویت افراد (۱۲)	سیاسی، اجتماعی، مدنی و فرهنگی است. شهروندی ربطی وثیق با مقوله تابعیت دارد. شهروند فردی است که حق انتخاب کردن و انتخاب شدن و رأی دادن دارد به طور کلی می توان گفت حق مشارکت در سرنوشت یکسان شهروند علاوه بر حقوق بر تکالیف دلالت دارد واژه جنبه قابل تحلیل است: وضعیت حقوقی فرد، بعضی از رفتارهای وی، هویت.	
فردی حق مدار _ نیازمند انجام اموری به نام تکالیف _ بازگشت تکالیف به حقوق _ شناسایی و تعیین قواعد _ زندگی اجتماعی انسان _ مبانی دین _ اختیار داشتن اصول مبنایی و ابزار استنباط _ توانایی کشت و وضع قواعد (۱۳)	انسان در اندیشه اسلامی فردی است حق مدار و برای رسیدن به حقوق شایسته خود نیازمند انجام اموری به عنوان تکالیف است. و بر این اساس تکالیف نیز بازگشت به حقوق دارند شناسایی و تعیین قواعدی برای زندگی اجتماعی انسان که از آن جمله حقوق شهروندی می باشند نه تنها با مبانی دین مخالف نیست بلکه بالعکس از لوازم حتمی و بینایی زندگی افراد در جامعه اسلامی قلمداد می شود از طرف دیگر دین با اختیار داشتن اصول بنایی و ابزار استنباطه عقلی، توانایی کشف و وضع قواعد را در این ارتباط دارد.	(۱۳)
مطلق و مقید بودن حق های بشری _ کرامت اکتسابی و ارزشی مبنای حقوق	حق های بشری در فضای جامعه مطلق و بی قید نیستند در پی نشان دادن	(۱۴)

شهروندی _ مشروع و حقانی بودن حکومت _ وجود داشتن ارزش‌های مشترک بشری _ وجود داشتن ارزش‌های مخصوص _ برخورداری از کرامت اکتسابی (۱۴)	کرامت اکتسابی و ارزشی به عنوان مبانی حقوق شهروندی هستند و اینکه حکومت مشروع و حقانی باید برای مبنا به وضع حقوق شهروندی مبادرت ورزد و حکومت دینی ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست ضمن تایید وجود ارزش‌های مشترک بشری باید پذیرفت در هر جامعه‌ای ارزش‌های مخصوصی وجود دارد. قانون اساسی، تفکیک و اسلوب مذکور استخراج و چگونگی برخورداری از کرامت اکتسابی نشان داده است.	
زنان ارکان اصلی توسعه پایدار _ مشارکت فعال زنان _ موقعیت زنان باعث مشارکت اجتماعی آنان و پیشرفت جامعه _ حقوق فردی _ نابرابری‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی مؤثر احساس عدالت اجتماعی و توسعه _ پایین بودن میزان برخورداری زنان از حقوق شهروندی _ متغیرهای طبقه اجتماعی جامعه پذیری جنسیتی _ تقسیم جنسیتی کار خانگی _ سند وضعیت تأمل عوامل مؤثر بر حقوق زنان هستند. (۱۵)	زنان یکی از ارکان اصلی توسعه پایدار می‌باشند و بدون مشارکت فعال آنان توسعه به سرانجام نخواهد رسید بهبود موقعیت زنان موجب مشارکت اجتماعی بیشتر آنان و در نتیجه پیشرفت جامعه می‌گردد. حقوق شهروندی به عنوان یکی از مهمترین مؤلفه‌های حقوق فردی و معرف‌های نابرابری‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی سهم به سزایی در احساس عدالت اجتماعی و در تسلیت توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دارد میزان برخورداری زنان از حقوق شهروندی پایین است همچنین	(۱۵)

	متغیرهای طبقه اجتماعی، جامعه پذیری جنیستی، تقسیم جنیستی کار خانگی، سن و وضعیت تأمل بر میزان برخورداری و فنان از حقوق شهروندی مؤثر است.	
شناخت بهتر جامعه _ روابط درونی _ کنش ها _ رفتارها _ شبکه های مخصوصی _ اخلاق شهروندی _ آسیب های اجتماعی _ فرهنگی _ عدم آسایش شهروندان _ تأثیرات منفی بر سیاست های کلان کشور (۱۶)	حقوق شهروندی از مهمترین مفاهیم اجتماعی است که به منظور کمک به شناخت بهتر جایی روابط درونی آن و هدایت کنش ها و رفتارها خلق شده است این مفهوم مانند هر مفهوم دیگری در بستر تاریخی - اجتماعی و درون شبکه های مفهومی، محتوا و معنای خود را آشکار می سازد. تقویت شهروندی به طور عام و اخلاق شهروندی به طور خاص می تواند راهی فرهنگی و مناسب برای پیوند دادن حوزه های حقوقی سیاسی و اجتماعی به یکدیگر باشد. با دید مشکلات و آسیب های اجتماعی و فرهنگی در شهرها، عدم آسایش شهروندان، ایجاد تأثیرات منفی بر سیاست های کلان کشور، شکل گیری و نهادینه شدن اخلاق شهروندی برای ما ضرورت اساسی دارد.	(۱۶)
ارزش ها _ هنجارها _ باورها _ عادات _ رسوم _ همراه بودن گزاره فرهنگ	فرهنگ شامل ارزش ها، هنجارها، باورها و عادات و رسومی است که در	(۱۷)

با اجرای حقوق تفاوت حقوق فرهنگی با فرهنگ حقوقی _ حقوق جز فرهنگ _ ارتباطه اصل و قواعد و قوانین فرهنگ با حقوق به طور مستقیم و غیر مستقیم _ میراث فرهنگی _ مالکیت ادبی _ هنری آموزش _ مشارکت _ امکانات فرهنگی _ نبودن تعریف واحد برای مفهوم فرهنگ (۱۷)	هر جامعه وجود دارد و ویژگی های خاصی دارد. گزاره های فرهنگی وقتی با ضمانت اجرای حقوقی همراه می شوند شکل حقوقی و قانونی به خود می گیرند. حقوق فرهنگی با فرهنگ حقوقی متفاوت است و هر یک عرصه های متفاوتی را در بر می گیرد. با یک نگاه منطقی می توان گفت حقوق یکی از اجزای فرهنگ محسوب می گردد لذا تمامی اصول، قوانین و قواعد حقوقی به طور مستقیم یا غیرمستقیم با مفهوم فرهنگ مرتبط هستند. مصادیقی چون حقوق میراث فرهنگی، حقوق مالکیت ادبی و هنری، حق بر آموزش و حق بر مشارکت زندگی فرهنگی و برخورداری از امکانات فرهنگی شکل غالب مصادیق حقوق فرهنگی محسوب می شوند اگر چه مصادیق بی شماری را شامل می شود. تعریف واحدی از فرهنگ وجود ندارد، تعاریف گسترده و بسیاری وجود دارد.	
مقام خلیفه الله _ جامعه صالح _ رشد _ وظیفه انسانی _ سعادت اجتماعی _ زکات _ ایمان به خدا _ کمال سعادت _ سعادت مندی اجتماعی _ صاحب حق _ طبقات مختلف مردم _ بهره مندی از	انسانی که می خواهد به مقام خلیفه الله برسد باید در جامعه ای که صالح است رشد کند و جامعه به صالح زمانی رشد می یابد و به تحقق می رسد که هر فردی وظیفه انسانی خود را به نحو	(۱۸)

مزایای حیات _ سطح زندگی یکسان مردم _ اتفاق مالی به فقراء و مساکین _ عامل رسیدن به هدف (۱۸)	شایسته انجام دهد و حقوقی را که خداوند برای بندگان خود مقدر نموده است را محترم شمارد. لذا تحقق حقوق شهروندی نقش بسزایی در تشکیل جامعه صالح و رسیدن به سعادت اجتماعی دارد. دادن زکات از اموری است که ایمان به خدا اقتضای آن را دارد، چون انسان به کمال سعادت خود نمی رسد مگر آن که در اجتماع سعادت‌مندی زندگی کند که در آن هر صاحب حقی به حق خود محمد می رسد و جامعه روی سعادت را نمی بیند مگر اینکه طبقات مختلف مردم در بهره‌مندی از مزایای حیات و برخورداری از استعه زندگی در سطوحی نزدیک به هم قرار داشته باشند و اتفاق مالی به فقراء و مساکین از بزرگترین و قویترین عامل‌ها برای رسیدن به این هدف است.	
حق قانون _ منشور حقوق شهروندی _ حق حیات، حق اقامت، حق تابعیت _ مفهوم مرکب _ ملت مترادف شهروند (۱۹)	حق‌های قانونی که مرتبط با زندگی فرد به عنوان شهروند در جامعه ایران است و در منشور این حقوق قرار گرفته است عبارتند از: حق حیات، سلامت و کیفیت زندگی حق کرامت و برابری انسانی، حق آزادی و امنیت شهروندی، حق مشارکت در تعیین	(۱۹)

	سرنوشت، حق اداره شایسته و حسن تدبیر حق آزادی اندیشه و بیان حق دسترسی به اطلاعات، حق دسترسی به فضای مجازی، حق حریم خصوصی، حق تشکل، تجمع و راهپیمایی، حق تابعیت، اقامت و آزادی رفت و آمد، حق تشکیل و برخورداری از خانواده، حق اقتصاد، حق مسکن، حق مالکیت، حق شغل و کار شایسته، حق رفاه، تامین اجتماعی، حق مشارکت فرهنگی، حق آموزش و پژوهش، حق محیط زیست، حق آزادی رفت و آمد، حق برخورداری از دادخواهی عادلانه، حق صلح، اقتدار ملی، امنیت است. این مفهوم مرکب است و بر خلاف ظاهر ساده در هر دو بخش از ترکیب آن اختلاف نظرهای بسیاری وجود دارد برخی شهروند حق صلح را مترادف هاست می‌دانند.	
ارتباط معنی‌دار _ جندی _ سن _ رسانه‌ها _ سرمایه‌های اقتصادی _ سکونت _ تحصیلات _ شغل _ عوامل اقتصادی _ اجتماعی (۲۰)	ارتباط معنی‌دار جنسی، سن، محل سکونت، شغل، رسانه‌ها، سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی فرهنگی با مصرف گرایی به عنوان شاخصه سبک زندگی است. جنسیت، رسانه، تحصیلات، شغل، عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با ارزش‌ها و	(۲۰)

	باورها، نگرش را همراه است.	
کرامت انسانی _ اشرف مخلوقات بودن انسان _ رفتار عادلانه _ مشارکت در جامعه _ تکالیف و حقوق _ ملزم یکدیگر _ آرمان خواهی _ رضایت و توافق جامعه بر آرمان ها _ روابط دولتمردان و هم میهنان با اتباع (۲۱)	حقوق شهروندی همسان توجه به کرامت انسانی به عنوان اشرف مخلوقات است که حق حیات زندگی برابر، رفتار عادلانه و مشارکت در حوزه های مختلف جامعه را در بر می گیرد حقوق شهروندی به حقوق و تکالیف مردم در برابر همدیگر و طریقه آن، اصول، اهداف و روش اداره شهروند و کنترل در رشد هماهنگ آن است. اندیشه آرمانی در مفهوم حقوق شهروندی تأکید دارد و تمایل به گام برداشتن در جهت اجرای حقوق دیگر اعضای جامعه یار را بر اساس رضایت و توافق همگانی بر آرمان ها می دانند و هم چنین حقوق شهروندی مجموعه ای از حقوق و تکالیف ملونم یکدیگر است که هر کس شهروند جامعه باشد به طور برابر از آن برخوردار است .پس آمیخته ای از تکالیف، وظایف و حقوق و مسئولیت های شهروندان است که در قبال یکدیگر هست، حتی به روابط دولتمردان و هم میهنان با اتباع گسترش می یابد.	(۲۱)
دموکراتیک بودن دولت حاکم آزاد	حقوق شهروندی نیازمند شرایطی است	(۲۲)

بودن جامعه مدنی _ کرامت ذاتی انسان _ قانون دادرسی کیفری _ برنامه چهارم توسعه حفظ حقوق شهروندی _ آزادی مشروع حفظ کردن (۲۲)	که زمینه‌های تحقق آن را فراهم آورد از جمله این شرایط دموکراتیک بودن دولت حاکم و آزاد بودن جامعه مدنی است. مبنای نخستین حقوق شهروندی را باید اصل کرامت ذاتی انسان دانست. قانون اساسی قانون آئین دادرسی کیفری قانون برنامه چهارم توسعه و قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی، مبانی دیگر حقوق شهروندی در کشور ما است.	
حقوق فطری _ الزامی بودن قواعد حقوقی _ حقوق تغییر ناپذیر _ حقوق عام _ اصول و قواعد _ حقوق مدنی _ اجرای عدالت _ هدف‌دار بودن - ایجاد نظم -استقرار و استقرار عدالت _ زندگی فردی و اجتماعی _ تامین آزادی‌های مشروع _ احترام به شخصیت حقوق طبیعی _ حاکمیت _ دولت _ جایگاه خاص حقوق شهروندی در حقوق خصوصی (۲۳)	حقوق شهروندی به عنوان حقوق فطری همراه با قواعد حقوقی الزامی است که از حقوق تغییر ناپذیر و عام بوده و در برگیرنده اصول و قواعد راجع به حقوق مدنی و حقوق اشخاص افراد ملت و کلیه حقوق ناشی از اجرای عدالت است که هدف آن ایجاد نظم، استقرار و استمرار عدالت در زندگی فردی و اجتماعی انسان به جهت تامین آزادی‌های مشروع و احترام به شخصیت و حقوق طبیعی آن هاست که اجرای آن از طرف حاکمیت و دولت تضمین شده است. حقوق شهروندی موضوعات و دامنه وسعی را در حقوق خصوصی و	(۲۳)

	متعلقات آن شامل می شود و از جایگاه خاصی برخوردار است.	
ضرورت پوشش حقوق _ احیای اصول _ هدایت انسان _ مقصد نهایی و غایی _ منظر ربوبی _ ماهیت و مفهوم شناسی (۲۴)	ضرورت پوشش حقوقی در جامعه ی اسلامی که منتج به احیای اصول و هدایت انسان در مسیر مقصد غایی یعنی منظر ربوبی است ترسیم شایسته ای را از ماهیت و مفهوم شناسی حقوق شهروندی است.	(۲۴)
معضلات کار کردن _ برنامه ریزی _ سیاست گذاری _ آموزش _ کودک کارگری _ تجربه کودکی _ سلامت روحی و جسمی _ فقر و فقدان عدالت اجتماعی _ رفاه افراد جامعه _ بهداشتی _ تأمین اجتماعی _ مطالعات جهانی _ سازمان بین المللی _ فضای قانون و اخلاقی _ قانون اساسی (۲۵)	یکی از معضلات پدیده کار کودکان است که برنامه ریزی و آموزش و سیاست گذاری مناسب می طلبد کودک کار، کودک کارگری است که به دلایل مختلف به کار گرفته می شود از تجربه کودکی و آموزش بی بهره می ماند و سلامت روحی و جسمی وی تهدید می شود فقر و فقدان عدالت اجتماعی کودکان کارگر را در جایگاه ویژه قرار می دهد تلاش های جهانی برای پایان دادن به پدیده غیر انسانی کار کودکان تعهدی الزام آور است. حقوق اجتماعی مجموعه حقوقی است که به رفاه افراد جامعه مربوط می شود مانند : خدمات اجتماعی، بهداشتی، آموزشی، تأمین اجتماعی. حق به داشتن تأمین اجتماعی در قانون اساسی کشورها در مطالعات	(۲۵)

	جهانی سازمان بین الملل نشان دهنده فضای قانونی و اخلاقی برای عدالت اجتماعی را گسترش می‌دهد.	
وابستگی‌های سیاسی و جناحی، عدم استقلال مالی و فکری _ عدم شفافیت _ سانسور _ عدم بیان منصفانه حقایق _ تحلیل‌ها _ اطلاع رسانی نادرست و سیاست زده _ عدم رعایت اخلاق حرفه‌ای روزنامه نگاری _ پیشبرد حقوق شهروندی _ ظرف زمانی _ چالش جدید مشروعیتی و عملکردی _ افکار عمومی _ مردم ایران (۲۶)	این روزنامه‌ها به دلایلی همچون وابستگی‌های سیاسی و جناحی، عدم استقلال مالی و فکری، عدم شناخت، سانسور، عدم بیان منصفانه حقایق، تحلیل‌ها و اطلاع رسانی نادرست و سیاست زده و عدم رعایت اخلاق حرفه‌ای روزنامه نگاری، رسالت خود را در پیشبرد حقوق شهروندی در ظرف زمانی مد نظر انجام نداده و با چالش جدید مشروعیتی و عملکردی در نزد افکار عمومی و مردم ایران مواجه‌اند.	(۲۶)
مشکل ضعف درونی علوم اجتماعی _ ناتوانی در آموزش _ ناتوانی در توسعه رشته‌ها _ وضعیت موجود _ کم و کیف عملکرد _ تولید علم _ اشاعه دانش _ تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص هدف سازمانی _ ترسیم وضعیت مطلوب _ ارزیابی _ چالش _ چاره (۲۷)	در حوزه علوم اجتماعی به نظر می‌رسد که قبل از اینکه شکل ما در ضعف درونی علوم اجتماعی باشد مشکل در ضعف و ناتوانی در آموزش و توسعه این رشته‌ها است: وضعیت موجود علوم اجتماعی و کم و کیف عملکرد آن از لحاظ تولید علم و دانش و تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص هدف سازمانی و ترسیم وضعیت مطلوب _ ارزیابی چالش و چاره‌ها.	(۲۷)
مدرسه محیط و خانه دوم _ نقش مهم	چون مدرسه بعد از خانه دومین محیطی	(۲۸)

_ رشد شخصیت _ انتقال دانش _ مهارت زندگی _ حقوق _ تکالیف _ مسئولیت شهروندی _ آموزش _ فرد مستقل _ حس مسئولیت های اخلاقی و اجتماعی _ رشد یافته _ عضو سودمند درون خانواده _ رسانه های همگانی _ محل کار _ جامعه _ نهادها _ بنیادها _ طول عمر افراد _ تا پایان عمر _ عملی _ ارتباط های دانش آموزان _ تمام افراد _ شهروندان فعال (۲۸)	است که کودکان و نوجوانان قسمت اعظم وقت خود را در آنجا سپری می کنند و نقش مهمی در تربیت و در رشد شخصیت و انتقال دانش و مهارت های زندگی به آنها دارد در نتیجه آشنایی با شهروند و شهروندی نیز از جمله مهارت هایی است که در مدرسه باید آموزش داده شود و دانش آموزان رده های مختلف تحصیلی باید حقوق تکالیف و مسئولیت های شهروندی را در مدرسه یاد بگیرند و فردی مستقل دارای حس مسئولیت های اخلاقی و اجتماعی رشد یافته ای باشد تبدیل شود و عضو سودمندی برای جامعه گردد. آموزش شهروندی تنها به آموزش های مدرسه ای محدود نمی شود بلکه باید درون خانواده، مدرسه، جامعه و محل کار و به وسیله ی سایر نهادها و بنیادهای اجتماعی این آموزش تا پایان عمر افراد ارائه شود این آموزش ها می تواند توسط خانواده، مدرسه، رسانه های همگانی و نهادهای اجتماعی صورت بگیرد اما مسئولیت اصلی آن بر دوش نظام آموزش و پرورش است که باید به گونه ای عملی و در جریان ارتباط های دانش آموزان با یکدیگر و	
--	--	--

	با سایر افراد و گروه‌ها از آنان شهروندانی فعال و مسئول می‌سازد.	
حوزه شکلی و قانونی _ حرف اول _ حوزه ماهوی _ دولت _ قدرت عمومی _ اظهار نظر _ آزادی‌های فردی _ مخدوش _ افراد جامعه _ رشد اراده _ آفت‌های اخلاقی _ ریا _ نفاق ساختار سیاسی _ اداری _ رشد _ مبانی حقوقی _ حریم خصوصی _ ضرورت‌های حقوقی _ اصل لا ضرر _ مصلحت عامه _ بسیار محدود _ چارچوب قانون (۲۹)	دولت صرفاً باید در حوزه شکلی و حقوقی حرف اول را بزند اما در حوزه ماهوی اگر نظری باید نظر خود را تعلیق کند و حداکثر به صورت سوال مطرح کند زیرا اگر دولت در حوزه ماهوی حرف اول را بزند چون قدرت عمومی پشت آن قرار می‌گیرد که در این صورت هیچ کس توان اظهار نظر در مقابل آن نخواهد داشت و در نتیجه آزادی‌های فردی مخدوش می‌شود و ضمن آنکه افراد جامعه از رشد اراده خود باز می‌مانند آفت‌های اخلاقی نظیر ریا و نفاق به شدت در ساختارهای سیاسی و اداری رشد می کنند مبانی حقوقی دخالت دولت در حریم خصوصی افراد با آنکه در اصل دولت نماینده حوزه حقوقی مردم در جامعه است و به حوزه‌های اخلاقی و فردی نباید وارد شود اما گاهی اوقات ضرورت‌های حقوقی ایجاب می‌کنند که دولت ولو به صورت محدود وارد حریم خصوصی افراد شود با وجود این در مواردی که اصل لا ضرر و مصلحت عامه ایجاب می‌کند دولت	(۲۹)

	می تواند وارد حریم خصوصی افراد شود اما در این موارد هم باید ورود آن بسیار محدود و در چارچوب قانون باشد.	
--	---	--

جدول ۳- کدهای محوری

کدهای محوری	مؤلفه	
نظارت بر مردم _ ارتقای سطح آگاهی - تکامل اخلاقیات - قانونمندی - عدالت روابط انسانی (۱) حقوق و وظایف شهروندی - آموزش هنجار پذیری (۲)	حق حیات، سلامت و کیفیت زندگی	(۱)
اقتصاد اجتماعی _ تداوم زندگی جمعی - رسانه های جمعی (۳) عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه های جمعی (۲۰)	حق دسترسی و مشارکت فرهنگی	(۲)
حقوق شر (۴) حقوق بشر _ حقوق شهروندی (۱۲) مبانی دین _ توانایی کشف و وضع قواعد (۱۳) ارزش ها مشترک بشری کرامت اکستابی (۱۴) هدایت انسان - مظهر ربوبی (۲۴)	حق کرامت و برابری انسانی	(۳)
مسئولیت ها - حقوق ملی - آموزه های انسانی - زیست جهان شمول (۵) حقوق و وظایف شهروندی - آموزش هنجار پذیری (۲)	حق محیط زیست سالم و توسعه پایدار	(۴)

		حقوق بشر _ حقوق شهروندی (۱۲)
(۵)	حق برخورداری از دادخواهی عادلانه	رعایت حقوق انسانی - قواعد کلی تبلور حقوق (۶) قانون اساسی - معضلات کار کردن - فقر و فقدان عدالت اجتماعی (۲۵)
(۶)	حق آزادی و امنیت شهروندی	مبانی اصلی حقوق شهروندی - برابر بودن انسان‌ها - همبسته بودن حق و تکلیف (۷) نظام اجتماعی (۸) آفت‌های اخلاقی - حریم خصوصی - آزادی بیان - چارچوب قانون _ آزادی‌های فردی (۲۹)
(۷)	حق آزادی اندیشه و بیان	الگوی اخلاقی _ استاندارد رفتاری - ارزش‌های درونی - ارتباط دو سویه مردم و دولت (۹) آزادی بیان _ آزادی‌های ملت _ عدالت (۱۱)
(۸)	حق تشکل، تجمع و راهپیمایی	رعایت حقوق فردی و اجتماعی - حفظ نظم اجتماعی _ لزوم تضمین و رعایت حقوق شهروندی (۱۰) رعایت حقوق انسانی - قواعد کلی تبلور حقوق (۶)
(۹)	حق مصون بودن از تبعیض در نظام‌ها، فرآیند تصمیمات	جامعه‌پذیری جنسیتی - مشارکت فعال زنان در جامعه و اجتماع (۱۵) ارزش‌ها مشترک بشری کرامت اکتسابی (۱۴)
(۱۰)	حق دسترسی به اطلاعات و فضای مجازی	آسیب اجتماعی - شبکه‌های مفهومی (۱۶) رشد شخصیت - انتقال دانش - مسئولیت اخلاقی و شهروندی - رسانه‌ها (۲۸) عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های جمعی (۲۰)
(۱۱)	حق صلح، امنیت و اقتدار ملی	سعادت اجتماعی - جامعه صالح (۱۸) حق قانونی _ ملت مترادف شهروند (۱۹)

		افکار عمومی _ سیاست گذاری _ چالش عملکردی (۲۶)
۱۲	حق رفاه و تامین اجتماعی	عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های جمعی (۲۰) حقوق فطری - حقوق مدنی - زندگی فردی و اجتماعی (۲۳)
۱۳	حق اداره شایسته و حسن تدبیر	کرامت انسانی - آرمان خواهی - عدالت خواهی - (۲۱) آزادی بیان _ آزادی‌های ملت _ عدالت (۱۱)
۱۴	حق مشارکت در تعیین سرنوشت	دموکراتیک بودن نظام دولت - کرامت انسانی - حفظ حقوق شهروند حقوق فطری - حقوق مدنی - زندگی فردی و اجتماع
۱۵	حق آموزش و پرورش	ناتوانی در آموزش - کیفیت عملکرد - اشاعه دانش - ارزیابی رشد شخصیت - انتقال دانش - مسئولیت اخلاقی و شهروندی - رسانه‌ها تفاوت حق فرهنگی با فرهنگ حقوقی - میراث فرهنگی

نتیجه‌گیری

هدف از انجام این تحقیق ارائه طراحی الگوی مفهومی حقوق شهروندی می‌باشد. حق حیات، سلامت و کیفیت زندگی که شامل نظارت بر مردم، ارتقای سطح آگاهی، تکامل اخلاقیات، قانونمندی، عدالت و روابطه انسانی، حقوق و وظایف شهروندی، آموزش و هنجار پذیری می‌باشد. حق دسترسی

و مشارکت فرهنگی شامل اقتصاد اجتماعی، تداوم زندگی جمعی، رسانه‌های جمعی، عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های دینی می‌باشد. حق کرامت و برابری انسانی شامل حقوق بشر، حقوق شهروندی، مبانی دین، توانایی کشف و وضع قواعد، ارزش‌های مشترک بشری، کرامت اکتسابی، هدایت انسان و مظهر ربوبی می‌باشد. حق برخورداری از دادخواهی عادلانه شامل رعایت حقوق انسانی، قواعد کلی تبلور حقوق، قانون اساسی، معضلات کار کردن، فقر و فقدان عدالت اجتماعی می‌باشد. حق آزادی و امنیت شهروندی شامل مبانی اصلی حقوق شهروندی، برابر بودن انسان‌ها، همبسته بودن حق و تکلیف، نظام اجتماعی، آفت‌های اخلاقی، حریم خصوصی، آزادی بیان، چارچوب قانون، آزادی‌های فردی می‌باشد.

حق آزادی اندیشه و بیان شامل الگوی اخلاقی، استاندارد رفتاری، ارزش‌های درونی، ارتباط دو سویه مردم و دولت، آزادی بیان، آزادی مطبوعات، عدالت می‌باشد. حق تشکل، تجمع و راهپیمایی شامل رعایت حقوق انسانی، قواعد کلی تبلور حقوق، رعایت حقوق فردی و اجتماعی، حفظ نظم اجتماعی، لزوم تضمین و رعایت شهروندی می‌باشد.

حق مصون بودن از تبعیض در نظام‌ها، فرآیند و تصمیمات شامل ارزش‌های مشترک بشری، کرامت اکتسابی، جامعه‌پذیری جنسیتی، مشارکت فعال زنان در جامعه و اجتماع می‌باشد. حق دسترسی به اطلاعات و فضای مجازی شامل آسیب اجتماعی، شبکه‌های مفهومی، رشد شخصیت، انتقال دانش، حس مسئولیت اخلاقی و شهروندی، عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های جمعی می‌باشد. حق صلح، امنیت و اقتدار ملی شامل سعادت اجتماعی، جامعه صالح، حق قانونی، ملت مترادف

شهروند، افکار عمومی، سیاست‌گذاری، چالش عملکردی می‌باشد. حق رفاه و تأمین اجتماعی شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های جمعی، حقوق فطری، حقوق مدنی، زندگی فردی و اجتماعی می‌باشد. حق اداره شایسته و حسن تدبیر شامل آزادی بیان، آزادی مطبوعات، عدالت، کرامت انسانی، آرمان‌خواهی، عدالت‌خواهی می‌باشد. حق مشارکت در تعیین سرنوشت شامل دموکراتیک بودن نظام دولت، کرامت انسانی، حفظ حقوق شهروندی، حقوق فطری، حقوق مدنی، زندگی فردی و اجتماعی می‌باشد. حق آموزش و پرورش شامل تفاوت حق فرهنگی با فرهنگ حقوقی، میراث فرهنگی، ناتوانی در آموزش کیفیت عملکرد، اشاعه دانش، ارزیابی، رشد شخصیت، انتقال دانش، حس مسئولیت اخلاقی و شهروندی و رسانه‌ها می‌باشد.

یکی از مؤلفه‌های حقوق شهروندی حق حیات، سلامت و کیفیت زندگی می‌باشد که این مؤلفه شامل کدهای محوری نظارت بر مردم، ارتقای سطح آگاهی، تکامل اخلاقیات قانونمندی، عدالت و روابط انسانی، حقوق و وظایف شهروندی، آموزش و هنجار‌پذیری و کدهای باز حق فرهنگی، حقوق توانمند، تداوم زندگی جمعی، اصل اعتدال، قانون‌مداری، بلوغ فرهنگی، امنیت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، آموزش، تحصیلات می‌باشد.

مؤلفه‌ی دوم حق دسترسی و مشارکت فرهنگی شامل کدهای محوری اقتصاد اجتماعی، تداوم زندگی جمعی، رسانه‌های جمعی، عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های جمعی و کدهای باز حضور در جامعه، نگرش‌ها، حقه سیاسی، حق مدنی، جنس، سن، شغل تحصیلات، سکونت می‌باشد. مؤلفه‌ی سوم حق کرامت و برابری انسانی شامل کدهای محوری.

حقوق بشر، حقوق شهروندی، مبانی دین، توانایی کشف و وضع قواعد، ارزش‌های مشترک بشری، کرامت اکتسابی، هدایت انسان و مظهر ربوبی و کدهای باز مفاهیم خاص بشری قوانین و مقررات، حقوق انسانی، عضویت در یک واحد سیاسی، دولت، کشور، تابعیت انتخاب کردن، انتخاب شدن، حق مشارکت در سرنوشت ملت، هویت افراد، بازگشت تکالیف به حقوق، شناسایی و تعیین قواعد، فردی حسن مدار می‌باشد مؤلفه‌ی چهارم حق محیط زیست سالم و توسعه‌ی پایدار شامل کدهای محوری مسئولیت‌ها، حقوق ملی آموزه‌های انسانی، زیست جهان شمول، حقوق و وظایف شهروندی، آموزش، هنجار پذیری، حقوق بشر و کدهای باز آموزش، تحصیلات، تقویت و ارتقای آسایش شهروندی، امنیت اجتماعی، جهانی شدن، زیست ملی، تعهدات، مسئولیت‌ها، ارزش‌ها، آموزه‌های انسانی، تکالیف در برابر حقوق، حقوق انسانی، تابعیت، وضعیت حقوقی می‌باشد. این مؤلفه‌ها با نظر غلامحسین صدری افشار (۱۳۶۹) بر این اساس مفهوم شهروندی در عصر جدید مخصوص فرا ملی است که دو سطح جهان به رسمیت شناخته شده و فرق آن حق و حقوقی تعریف گردیده است که به جامعه ملی محدود و محصور نمی‌شود بر این مبنا شهروندی در حالی موضوعیت می‌یابد که در آن فرد به عنوان یک شهروند باید مورد حفاظت قرار گیرد و به عنوان انسان تکریم شود. اگر خواهیم از مباحث دامنه دار نظری و تئوریک و تاریخی شهروندی در اینجا عبور کنیم و وارد مفهوم شهروندی و چار چوب‌ها و ضوابط آن شویم باید به تعریف شهروندی اشاره کنیم در فرهنگ فارسی امروز شهروند اینگونه تعریف شده است کسی که اهل شهر یا کشور باشد و از حقوق متعلق به آن برخوردار باشد مطابقت داشت. مؤلفه‌ی پنجم حق برخورداری از دادخواهی عادلانه شامل کدهای محوری

رعایت حقوق انسانی، قواعد کلی تبلور حقوق، قانون اساسی، معضلات کار کردن، فقر و فقدان عدالت اجتماعی و کدهای باز بدون اعمال ممیزات مانند تیره، تبلور مذهب، ساز و کارها، آموزش، سلامت روحی و جسمی، فضای قانونی و اخلاقی، مطالعات جهانی می‌باشد. مولفه‌ی تقسیم حق آزادی و امنیت شهروندی شامل کدهای محوری مبانی اصلی حقوق شهروندی.

برابر بودن انسان‌ها، همبسته بودن حق و تکلیف، نظام اجتماعی، آفت‌های اخلاقی، حریم خصوصی، آزادی بیان، آزادی‌های فردی، چارچوب قانون و کدهای باز حقوق عمومی، اسلام، مراعات و تضمین حقوق شهروندی، نگاه کرامت گونه به انسان، برابر بودن انسان‌ها، نظام اجتماعی سیاسی، ادای تکلیف، رشد، قدرت عمومی، اظهار نظر، ضرورت‌های حقوقی می‌باشد. مولفه‌ی هفتم حق آزادی اندیشه و بیان شامل کدهای محوری الگوی اخلاقی، استاندارد رفتاری، ارزش‌های درونی، ارتباط دو سویه مردم و دولت، آزادی بیان، آزادی مطبوعات، عدالت و کدهای باز حق اخلاقی، همسو کردن رفتار با قاعده، مشروعیت هنجارهای قانونی، اطاعت، وفاداری به قانون، عنصر تکلیف، مشارکت در امور سرنوشت ساز، توزیع عادلانه قدرت، رابطه افراد با حاکمیت، امور امضایی، اصل اباحه، عدالت عقلانیت می‌باشد. مؤلفه هشتم حق تشکل، تجمع و راهپیمایی شامل کدهای محوری و علیت حقوق انسانی، قواعد کلی تبلور حقوق، رعایت حقوق فردی و اجتماعی، حفظ نظم اجتماعی، لزوم تضمین و رعایت شهروندی و کدهای باز قواعد کلی، ساز و کارها، تبلور حقوق، دادرسی کیفری، حقوق مشابه و یکسان، آزادی‌های مشروع، قوانین عادی، ضمانت اجرا، نقش قوانین شکلی، حفظ نظم اجتماعی، تعارض و تقابل حقوق با همدیگر، اسناد مرتبط، مجامع بین المللی می‌باشد. مؤلفه نهم حق مصون بودن

از تبعیض در نظام‌ها، فرآیند و تصمیمات شامل کدهای محوری ارزش‌های مشترک بشری، کرامت اکتسابی، جامعه‌پذیری جنسیتی، مشارکت فعال زنان در جامعه و اجتماع و کدهای باز وجود داشتن ارزش‌های مخصوص، مشروع و حقانی بودن حکومت، زنان ارکان اصلی توسعه پایدار، مشارکت فعال زنان باعث مشارکت اجتماعی و پیشرفت جامعه، حقوق فردی، سن، وضعیت تأهل، نابرابری‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی می‌باشد این مؤلفه‌ها با نظر اکبریان طبرسی (۱۳۹۴) در پایان نامه خود تحت عنوان مفهوم شهروندی مجموعه امتیازاتی که به شهروندان یک کشور اعطا می‌شود. مبنای این حقوق دو اصل کرامت انسانی وضع تبعیض است و هدف آن فراهم ساختن زمینه‌های رشد شخصیت فردی و اجتماعی است. حقوق شهروندی را می‌توان از نقطه نظر حقوق مدنی، سیاسی، قضایی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی تقسیم و تحلیل کرد طبق مبانی حقوق شهروندی (اصل کرامت و منع تبعیض) باید ضمن انجام اقدامات پیشگیرانه در جهت مبارزه با نقض حقوق شهروندی، با اقدامات ناقض این حقوق برخورد قضایی شود و همچنین با نظر کاستلر، دیویدمون (۱۳۸۲) که در حقیقت هیچ مخصوص با ایده‌ی دیگری به اندازه شهروندی در تاریخ بشر، آرمان‌های نیاز انسان به برابری و خواسته‌هایش برای آزادی را ترکیب نمی‌کند. البته این ترکیب هرگز اشتباه نبوده است و با تمام مفاهیم مهم مدرنیته پیوند خورده است. از طرفی زنان نه تنها باز تولید کنندگان زیست شناخت یک گروه قومی هستند و با که حاملان فرهنگی نیز می‌باشند که نقش اساسی در انتقال نهادهای فرهنگی و زبانی به جوانان را بر عهده دارند و مظهر نمادین تمایز و وحدت ملی در نظر گرفته می‌شوند مطابقت دارد. مؤلفه دهم حق دسترسی به اطلاعات و فضای مجازی شامل کدهای محوری آسیب

اجتماعی، شبکه‌های مخصوص، رشد شخصیت، انتقال دانش، حس مسئولیت اخلاقی و شهروندی، عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های جمعی و کدهای باز روابط درونی، شناخت بهتر جامعه، رفتارها، فرهنگ‌ها، جنس، سن، سرمایه‌های اقتصادی، سکونت، تحصیلات، شغل، مهارت زندگی، فرد مستقل، رسانه‌های همگانی، محیط مدرسه به عنوان خانه دوم، رشد یافته می‌باشد. مؤلفه یازدهم حق صلح، امنیت و اقتدار ملی که شامل کدهای محوری سعادت اجتماعی، جامعه صالح، حق قانونی، ملت مترادف شهروند، افکار عمومی، سیاست‌گذاری، چالش عملکردی و کدهای باز زکات، ایمان به خدا، مقام خلیفه الله، صاحب حق، طبقات مختلف مردم، انفاق مالی به مساکین و فقراء، وظیفه انسانی می‌باشد. مؤلفه دوازدهم حق رفاه و تامین اجتماعی که شامل کدهای محوری عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و رسانه‌های جمعی، حقوق فطری، حقوق مدنی، زندگی فردی و اجتماعی و کدهای باز سرمایه‌های اقتصادی، ارتباط معنی دار، تحصیلات، حقوق عام، ایجاد نظم، استقرار و استمرار عدالت، احترام به شخصیت، جایگاه حقوق شهروندی در حقوق خصوصی، اجرای عدالت می‌باشد. این مؤلفه‌ها با نظر کوهن و کندی (۲۰۰۰، ص ۸۲) که مفهوم شهروندی از نگاه مارشال و ترنر مفهوم جدیدی است که بر اساس زندگی شهری در جوامع مدنی شکل گرفته است. شهروندی عبارت است از عضویت در جامعه ملی که موجب به وجود آمدن مجموعه‌ای از حقوق برابر مبتنی بر عدالت در یک جامعه می‌شود مطابقت دارد و همچنین با نظر ترنر استاد دانشگاه کمبریج و بنیانگذار مطالعات شهروندی در بریتانیا در کتاب اخیر خود تحت عنوان جامعه شناسی کلاسیک (۱۹۹۹، ص ۲۶۵) شهروندی را مجموعه‌ای از حقوق و الزامات اجتماعی می‌داند که به افراد هویت و بی‌قانونی می‌دهد

این حقوق و الزامات قانونی به لحاظ تاریخی منشأ به وجود آمدن نهادهای اجتماعی مثل نظام قضایی، پارلمانی و دولت‌های رفاه شده است موضوع شهروندی از دیدگاه فلسفی، اخلاقی و کلامی مطالعه شده ولی تونر از دیدگاه جامعه‌شناسی به آن نهادهای اجتماعی توجه کرده که بیان‌کننده حقوق و الزامات اعضای یک جماعت سیاسی است. مؤلفه‌ی سیزدهم حق اداره شایسته و حسن تدبیر که شامل کدهای محوری آزادی بیان، آزادی مطبوعات، عدالت، کرامت انسانی، آرمان خواهی، عدالت خواهی و کدهای باز مشارکت در امور سرنوشت، از دموکراتیک بودن نظام جمهوری اسلامی ایران، توزیع عادلانه قدرت، شدت و اطلاعات، تکالیف و حقوق ملزم یکدیگر، رضایت و توافق جامعه بر آرمان‌ها اشرف مخلوقات بودن انسان می‌باشد. مؤلفه‌ی چهاردهم حق مشارکت در تعیین سرنوشت شامل دموکراتیک بودن نظام و دولت، کرامت انسانی، حفظ حقوق شهروندی، حقوق فطری، حقوق مدنی، زندگی فردی و اجتماعی و کدهای باز آزاد بودن جامعه مدنی، کرامت ذاتی انسان، حقوق عام، اجرای عدالت، هدفدار بودن، ایجاد نظم، تأمین آزادی‌های مشروع می‌باشد. مؤلفه‌ی پانزدهم حق آموزش و پرورش شامل کدهای محوری تفاوت حق فرهنگی با فرهنگ حقوقی، میراث فرهنگی، ناتوانی در آموزش، کیفیت عملکرد، اشاعه دانش، ارزیابی رشد شخصیت و انتقال دانش، حس مسئولیت اخلاقی و شهروندی و رسانه‌ها و کدهای باز ناتوانی دو مولفه رشته‌ها _ کم و کیف وضعیت موجود و عملکردها، تربیت نیروی انسانی متعهد و متخصص، ارزیابی، رشد یافته، عضو سودمند، ارتباط دانش آموزان، فرد مستقل، ارزش‌ها، هنجارها، باورها، عادات، امکانات فرهنگی، ارتباط مستقیم و غیر مستقیم اصل و قواعد فرهنگ با حقوق می‌باشد. این مؤلفه با نظر انحصاری (۱۳۸۴) بر

ماس که اگر شهروندان جهان بخواهند در کره‌ی زمین به سازماندهی خود و شکلی از نمایندگی انتخابی دموکراتیک را بیافریند برای همبستگی هنجارهای خود بنایی جز آگاهی ندارند.

منابع و مآخذ

۱. احمدپور ایوب. ۱۳۸۷، درآمدی بر مبانی حقوق شهروندی در اسلام، مجله پژوهش‌های اسلامی، دوره ۲ شماره ۳ صفحه ۱۴۲ _ ۱۱۹.
۲. اردبیلی، محمد علی، ارجمند، امیر، قاری سید فاطمی، اردشیر، جاوید، سید محمد، ۱۳۸۶ چستی و چرایی حقوق شهروندی از نظریه تا قانون. مجله حقوقی، شماره ۵۸ صفحه ۲۴ _ ۴۶.
۳. الهی منش، محمد رضا. مرادی او جقار، محسن. ۱۳۹۳ تبلور حقوق شهروندی در فرآیند دادرسی کیفری. فصلنامه علمی _ تخصصی قضاوت، دوره ۱۴ شماره ۸ صفحه ۵۸ _ ۸۲.
۴. پور سعید، رامین، توتونچیان، مهری. ۱۳۹۹، مبانی دینی حقوقی شهروندی، نشریه اخلاق زیستی، دوره ۱۰ شماره ۱ صفحه ۳۹ _ ۴۹.
۵. حبیب زاده، توکل، فرج پور اصل هرندی، علی اصغر. ۱۳۹۵. کرامت انسانی و ابتدای حقوقی.
۶. حکیمی، سید مینا. رضایی پور، ادریس. ۱۳۹۴، آگاهی از حقوق شهروندی و امنیت اجتماعی در جامعه. و همایش ملی تبیین حقوق شهروندی، دوره ۱.
۷. حیدری، آیدا، امامی، صادقی اول، هادی. ۱۴۰۲، تبیین جایگاه حق اخلاقی در تحقق حقوق قانونی شهروندان، نشریه علمی وزارت علوم مطالعات حقوقی دوره ۱۵ شماره ۱ صفحه ۲۹۷ _ ۳۳۴.
۸. دیلم صالحی، بهروز، ۱۳۹۳. تحول مفهوم شهروندی در فرآیند جهانی شدن. علمی پژوهشی، شماره ۲۹ صفحه ۹۱ _ ۱۱۴.

۹. عباس، محمود، کلهرنیا گلکار، میثم، صدر طباطبایی، سید محمد علی. ۱۳۹۵. تأملی بر جلوه‌های حقوق شهروندی در آموزه‌های قرآن و نهج البلاغه. اخلاق زیستی، دور ۶۰ شماره ۲۱ صفحه ۷ _ ۲۲.
۱۰. عیسی نیا، رضا. ۱۳۹۳، فقه و حقوق شهروندی، فصلنامه علمی _ پژوهشی انجمن مطالعات سیاسی حوزه، دوره ۲ شماره ۴ صفحه ۱۰۹ _ ۱۲۲.
۱۱. فصلنامه علمی _ پژوهشی فقه و تاریخ تمدن، دوره ۶ شماره ۴ صفحه ۷ _ ۱۵.
۱۲. قنبری، مهدی. ۱۳۹۹. درآمدی بر مبانی حقوق شهروندی در پرتو حقوق عمومی اسلام
۱۳. کرسی دهلان، نادر، هاشمی، سید محمد، ۱۳۹۹. نقش حکومت و مردم در تحقق و اجرای حقوق شهروندی، اخلاق زیستی، دوره ۱۰ شماره ۱ صفحه ۱۴۵ _ ۱۵۷.
۱۴. میر باقری طباطبایی مهر آبادی، فاطمه سادات. خزایی، احمد رضا. ۱۳۹۸. حقوق شهروندی از نگاه حمتی. مجله اخلاق زیستی _ علمی پژوهشی، دوره ۹ شماره ۱ صفحه ۱۰۵ _ ۱۱۹.
۱۵. هزار جریبی، جعفر، امانیان ابوالفضل. ۱۳۹۰، آگاهی زنان از حقوق شهروندی و عوامل موثر بر آن، مطالعات و پژوهش‌های شهری منطقه‌ای، دوره ۳ شماره ۹ صفحه ۱ _ ۱۸.